

MAGYAR IZRAELITA,

hitfelekezeti érdekű hetilap.

Kiadó tulajdonos: **Zsengeri Mór.**

Felelős szerkesztő: **Mezei Mór.**

<p>Előfizetési feltételek: Pesten házhozordással, vidékre postai szét- küldéssel. Egész évre 6 frt. fél évre 3 frt.</p>	<p>Szerkesztői iroda: Ujtér 2-dik szám, 2-ik emelet. Kiadó hivatal: Lipótvárosi templomtér 6 sz.</p>	<p>Megjelenik minden pénteken egy egész íven. Hirdetményekért a 30 krnyi bélyegdíjon felül egy fél hasábos petitsor után 3 kr. számíttatik</p>
--	--	--

Mikép lehet jó s képes népiskolai tanítókra szert tennünk?

Hogy e problema megoldásához annál biztosabb sikerrel foghassunk, szükséges, mindenek előtt megállapítanunk, mikép legyenek népiskoláink hitfelekezeti tekintetben szervezve; más szóval a hitfelekezeti életünket illető tantárgyakból mit kell, hogy oktatni képes legyen a nép iskolai tanító, hogy községe jogosult igényeinek kellőképen megfelelhessen? Ebben én a megpendített kérdés megoldásának nem csak kiindulási, hanem zár pontját is látom. Mert valamint a népiskolában a majdani tanító későbbi hivatására való képességének alapját vetik: úgy viszont a népiskola az egyedüli zsinórmérték, mely szerint a népiskolai tanító szükséges képességének mértékét biztosan kiszabni lehet.

Ha csak azon tantárgyakat emelem ki különösen, melyek hitfelekezeti életünket érdeklik, ezt nem azért teszem, mintha a többi a népiskola körébe tartozó elemi tantárgyak fontosságát félre ismerném vagy kevésbé becsülném: nem! ismerem én ezeknek az előbbiekkal való hasonlóságát; de főlösegesnek tartom azokat itt részletesen fölemlíteni, mivel e tekintetben először a m. kormánytól a népiskolák számára megállapított tanterv most még irányadó, s 2-szor, a létező hézagok és hiányok is könnyen kipótolthatnak radicalis átalakítás nélkül is. Egészen máskép áll a dolog a hitfelekezeti tantárgyak tekintetében. Itten pótlások, részletes javítások, külső simítgatások mit sem használnak; ily nemű javítás a mélyebben fekvő hiányok — s hézagokat csak rövid időre szemünk elől elrejténé, míg végre az épület összeroskadása által a roppant kár érezhetővé válnék.

A m. kormány is sok alkalommal tanusította, miszerint elismeri szükségét annak, hogy népiskolai ügyünk reformáltassék. De hitfelekezeti ügyünkbe avatkozni s önhatalmilag eljárni nem akarván, valahányszor a hitfelekezeti szükségletekről volt szó, e kérdés eldöntését mindig a hitközségekre, illetőleg előljáróik — iskola igazgatóik — s tanítóikra bízta. Ha ezek megbízásuknak meg nem feleltek, s mindeddig e hitfelekezeti életünket legközelebből érdeklő feladatot kellőképen meg nem oldották:

akkor egyedül önmagukat vádolhatják. A nm. m. királyi helytartó tanács, most is minden nehézség nélkül adta meg az Izr. Magyar Egylet közbenjárására az engedélyt, hogy e fontos tárgyakról értekezendők összegyűlhessünk, de ha e kedvező pillanatot a kérdés eszélyes s lelkiismeretes eldöntésére föl nem használjuk, ismét egyedül min magunkon lesz a meg nem bocsátható hiba, hogy legszenfébb érdekeinket ama buzgó erélylyel föl nem karoljuk, melynek kifejezésére, mindenki, ki szent vallásának ügyét szívében hordja, okvetlenül köteles.

Hitfelekezeti életünk, s a mi ennek alapja, szelleme, sz. vallásunk, igénytelen nézetem szerint azt követeli tőlünk, hogy gyermekeinkkel már a népiskolában a következőket tanultassuk meg

1-szor: imáinkat; és pedig nem csak azok felületes fordítását, hanem alaposabb megértését is, hogy a fiú vagy leány, s később a férfi vagy asszony buzgó áhitattal, szívvvel lélekkel imádkozhassék. Már pedig tudvalévő dolog, hogy imáink legnagyobb része a szentírás különféle könyveiből van merítve, s úgy hiszem, ha a tanítványnak épen nem is, legalább a tanítónak ismernie kell a forrásokat, melyekből azok vétettek. Legyen szabad mindennapi imánk csak egyik részére mutatnom: Asré-től Jistabach-ig. Ez, méltán mondhatjuk virággyűjteménye annak, mit sz. könyveinkben magasztos dicsőnekek — lelkes könyörgések — s Istennek való hódolatban felmutatnak. Melyik nyelvre lesznek az imák fordítandók, németre-e vagy magyarra, ez ismét külön kérdés, melyről máskor akarok szólni.

2-szor: A Thórát azaz: Mózsés 5 könyvét. A Thóra sz. vallásunk egyedüli életforrása. Minden hitoktatás zuduljon bár rám ez állításom miatt minden vallástanár a z izraelitánál legalább kívánt siker nélkül marad, ha ama isteni erővel nem bír, melyet a sz. írás éltető eredeti szava nyújt! A Thórát továbbá eredeti kifejezésében azért kell tanulnia a zsidó tanulónak, mivel abból minden szombat s ünnepen egy-egy szakasz a templomban előolvastatik, s egyedül ennek meg nem értése oka annak, hogy templomainkban még mindig hiányzik azon ünnepélyes csend, melyet a szentély igényel.

Ha pedig a tanuló a népiskolában a Thora megértésére való képességet magának nem szerzi meg, hol

hasson ahoz, ha csak föl nem tesszük, hogy ezt a gymnasiumban, reáltanodában, vagy valamely kereskedelmi iskolában, vagy végre a népiskolából közvetlenül a gyakorlati térre lépve, itt valahol nem találja fel?

A népiskolai tanítónak szüksége van tehát azon képességre, hogy tanítványainak a Thorából oktatást nyújthasson. A Thorából való oktatásrai képesség pedig föltételezi: a héber grammatika alapos ismeretét, a vallásának nem csak katechizálási, hanem szellemi s tudományosabb szempontból való fölfogását.

A mondottakból tehát világosan kitetszik, hogy a népiskolai zsidó-tanítóknak a héber nyelvet alaposan, a bibliát tökéletesen s a vallást tudomás szerűleg tudniok kell, ha hivataluk körében eredménynyel működni akarnak.

Menjünk most már egy lépéssel tovább. Most azon tág hézaghoz jutunk, mely nézetem szerint, mind eddig lehetlenné tette, hogy képestanítóink elegendő számmal legyenek, s a mi mindig így fog maradni, míg e hézag ki nem töltetik. Értem a hitfelekezeti középiskolák hiányát.

Ez, uraim! ama tátongó örvény, mely a népiskola legszebb gyümölcseit elnyeli. A zsidó tanuló, ha a népiskolát elhagyná, magát a tudománynak szánja, a középiskolák egyikébe lép, hol a népiskolában megkezdett tárgyakat folytathatja, sőt ujjakkal is bővítheti, de vallásbeli tanulmányaira nézve, nem csak hogy tovább nem haladhat, hanem még azt is, a mit nagy nehezen megtanult, egészen elfelejti. Egy a legridegebb modorban nyújtott vallásoktatáson kívül mit sem tanul a zsidó tanonc mi őt vallási s hitfelekezeti életére vagy egykori tanítói állására — ha épen erre száná magát — előkészítené, vagy csak emlékeztetné. —

Hol szerezzék meg tehát magának a tanítójelölt azon előismereteket, mire szüksége van, ha a képezdében lép? Es mikép követelhetjük a képezdétől, hogy tanítókat képezzen nekünk 2 év alatt, ha az illető jelöltek vagy épen semmi vagy csak igen kevés előkészületekkel lépnek ezen intézetbe?

Azért a legsürgősb teendőink közé számítom azt, hogy ilyféle hitfelekezeti középiskolák életbe léptetessenek.

Végre szükségesnek tartom azt is, ha t. i. jó tanítókra szert tenni akarunk, hogy Pesten a főnálló izr. képezde egészen átalakíttassák, úgy hogy nem csak mint a veszprémi t. rabbi a minap az „Allg. Ill. Jud.-ban“ helyesen megpendítette, egy 4 éves tanfolyam nyittassék a nevezett képezdében, hanem mi egyébiránt ezzel a legelválatlanabb kapcsolatban áll, más s sokkal több gond fordíttassék azon tárgyakra, melyek a zsidó népiskolai tanító tisztjének nervus resitonját képezik.

Deutsch Henrik.

Orthodox rabbik.

(Sz.) Időnként egy bizonyos járvány szokta megragadni a magyarországi rabbik egy bizonyos osztályát.

Valahányszor a korszerű haladásnak egy-egy követelménye megvalósítása felé közeleg hitfelekezettünk körében, a rabbik között nagy vezeklés támad, átkokat szórnak saját községükre és egész hitfelekezettükre, meghúzzák a vészharangot, és végre küldöttségek nevével ruházva fel önmagukat, felszólítják a világi hatalmat, hogy üsse békókba a korszellemet, és varázsolja valósággá az ő kába phantasmáikat.

Az elvet, hogy „a cél szentesíti az eszközöket,“ nem a zsidó vallás állította fel, de mindamellert azt ezen hyperorthodox rabbik is elfogadták. Hogy ama céljukat elérhessék, egyedül azt tartják szemük előtt, az eszközök minémiségével keveset gondolnak.

Mit gondolnak ők azzal, hogy magukat a zsidó valláselveket vádolják be akkor, midőn a hitközségeket politikai tendenciákkal gyanúsítják! Mit gondolnak ők azzal, hogy hiveik és saját gyermekeik szelleméletének üterét vágják el akkor, midőn esdve kérik azt, hogy embereknek ne tekintessenek! Alattomos rágalom, erkölcsi rokon és gyermekgyilkosság mind jó, ha célhoz vezet!

Conservatív elemre, mint a politikai társadalomban, úgy a hitfelekezeti életben is kétségtelenül szükség van, kétségtelenül megvan a maga nagy és tagadhatlan haszna, és ezért senki sem fogja tagadni azt, hogy létezése jogosult. De a conservativismusknak is, mint minden más iránynak ott kell határát lelnie, hol az erkölcsösség megszűnik, hol az elvetemedettség kezdődik.

Joga van kétségtelenül a rabbinak hiveinek saját meggyőződése szerint nyújtani vallásbeli és erkölcsstani oktatást; joga van hirdetni és terjeszteni azon elveket, miket helyeseknek, igazaknak tart, mert hisz ő községének tanítója.

De különbségnek mégis kell lennie a rabbi és iskolamester, a község és iskolásgyermek között!

A rabbi helye a szószék, eszköze a lelkesült, s lelkesedést gerjesztő szó, de nem lehet az erőszak, a hatalomparancs!

A zsidó vallás lényege nem formákban fekszik, hanem azon változatlan elvekben, melyek diadalmasan állották ki három évezred tűzpróbáját, és ez elvek egyedül a meggyőződésnek lehetnek tárgyai, a hitet ráparancsolni valakire, arra semmiféle sem vallásbeli, sem világi hatóság nem képes!

S mit is használna megóvni, poroszlók által megóvatni a vallásgyakorlat mellékes formáit, ha e felett elveszne a mi legbecsesebb, a vallás szelleme, az áhitat, a lelkesedés, a hit!

A gondolatszabadság vallási dolgokban, igen kényes valami, erőszakot ez tür legkevésbé!

Álljatok a szószékre, ti férfiak, kiket az „egyedül üdvözítő orthodoxia“ szelleme arra késztet, hogy őseitek vallását saját hittestvéreitek „bűnei“ ellen óltalmazzatok, — álljatok a szószékre, hirdessétek az igazságot azon meggyőződés tüzevel, melylyel ti azt igaznak tartjátok, s töltsétek el vele hiveitek értelmét és érzését, mert ide, észbe és szívbe kell visszahelyezni, ha a visszahelyezés szükséges, a vallást, nem pedig a világi hatalom karjai által egyedül óvható külsőségekbe!

E tanács nektek keveset használ! Tudom, vallásbeli proletáriusok, rég eljátszottatok híveitek bizodalmit, s ezért szavatokra senki sem hallgat. A rabbinak csak nevével viselitek, hivatalát el nem láthatjátok. Nem taníthatok, mert nincs tanítványotok!

Itt tehát egy másik jó tanács!

Van fájdalom Magyarországon a rabbinak még egy más osztálya, melytől szintén senki sem tagadhatja meg azt, hogy nagyon, nagyon is orthodox!

Egész udvart tart a „rebbe“, az ajtónállótól fel egész a főudvarmesterig, residenciája éjjel-nappal meg van szállva idegenektől, kik jó pénzzel fizetik meg a tapasztalt és nem tapasztalt csudákat, s emberek kényelmesen élnek meg egyedül azután, hogy kérvényeket írnak a folyamodók seregének.

Kövessétek ti is ezek példáit. Miveljeteck cabalistikus csudákat, csödütsétek magatok körül a babonaszerető és babonakereső népet; a zsidóság nem vesz bennetek semmit, ti pedig nyerni fogtok csak.

Környezetetek próféta fénysugárral fog körülövezni, s halálotok után bucsujarat lesz sírhalmotokhoz, anyagi jövedelmek felszaporodik százszorososan, dolgotok semmi, és e mellett kedvetek szerint imádkozhattok naponkint, hogy az „eretnek zsidók“ törültsenek ki a földről.

Mi többiek mosolyogni fogunk felettetek, sajnálni fogjuk megtévesztett áldozataitokat, de nem követendjük példátokat, s nem fogjuk felszólítani a világi hatalmat, hogy állja utját cégeres mesterségteknek!

Az izr. néptanodának, és különösen a minta-főtanodának feladata Magyar- honban.

II.

A nevelés egy ága sem veszi oly mérvben igénybe figyelmünket és gondunkat, mint a vallástan. De hogy ez hasznalhajtó legyen, az oktatásnak az eredeti szöveghez kell csatlakoznia és mindazon szövegek, melyek száz meg száz zsidó vallástanban olvashatók, az iskolából száműzendők. Nem célunk e helyütt kimutatni, mily badarság a rendszeres vallástanal elfecsérelni a legszebb ifjusági éveket, ez érdemet a szaklapoknak engedjük át; de nem mellőzhetjük hallgatással, hogy e rendszeres vallástanítás Németországból csempészett be, hol, különösen néhány vidéken, a héber olvasás annyira háttérbe szorult, hogy a héber szavakat az elismert vallástanokban latin betűkkel kell kiírni.

Ha a vallástanítás, mit józan gondolkozó nem fog kétségbe vonni, az életnek napja, mely minden körülményben világít és melenget, s melynek hiányában a szellemi és erkölcsi tehetségnek megmérhetlen országa fejlesztlentül senyvedvén pusztá sivatagként terül el szemünk előtt, úgy bizonyára kiváló helyet is kell elfoglalnia óra-rendünkben, s nem lehet vele néhány hetenkinti óra rászánásával csak amugy mellesleg elbánni.

Iskoláink legnagyobb részében a vallás- és biblia oktatás egy osztály tanárra van bízva, a mintafőtanodákban és néhány községi iskolában e tanág számára külön szaktanítók vannak alkalmazva.

Ama nép- és főtanodákban, hol a héber oktatás az osztály tanárra van bízva, ott a nehézségek könnyen legyőzhetőek, hisz maga az osztálytanár tudja legjobban minő hiányban szenved még az ő osztálya, de itt is a héber szakok és a vallástanra a felső osztályok mindegyikében legalább is hetenkinti 14 órát kell szánni. Ama mintaintézetekben és egyéb főtanodákban, hol a héber szak és a vallástan számára csak egy szaktanár van alkalmazva, ott több a nehézség és ha magok e tanárok a legbuzgóbbak s leghivatottabbak volnának is, mégis ez intézetek fölvirágzásának érdekében, e tanág irányában, az osztály tanárok forró részvétét és támogatását kell föltételeznünk. Kevesebb nehézségekre akadunk ama mintatanodákban és egyéb rokon intézetekben, hol egy vallástanár és egy héber nyelv tanár szerepel; mert ezekben a rendszeres vallástanítás elhagyásával és az intézet tanítóinak, különösen a szaktanárok társas összműködése mellett a legörvendetesebb, legszebb remény kecsegtetne.

A kezünkön levő, magyarhoni hírneves iskolákban használt órarendek a héber szakok s a vallástan számára részint 7 hetenkinti órát állapítanak meg minden egyes osztályban, részint úgy osztják el e tantárgyakat, hogy az I. osztályra 6 óra, II. 8.; a III. 9. és a IV. osztályra 9 óra jut hetenkint; míg mi, a vallástan, a bibliai történet, a bibliai szöveg, az imák fordítása és a zsidó történet oktatására következő óra-rendet bátorkodunk indítványozni.

I. Osztály.	Bevezetés a szentírásba hetenkinti 3 óra*)	
	Zsidó olvasás	5
	Bibliai történet és	
	Áldások	3

hetenkinti 11 óra

II. Osztály.	Biblia	6 óra
	Héber olvasás	3
	Imák fordítása és	
	Bibliai történet	4

hetenkinti 13 óra

III. és IV. Osztály.	Mózes 5 könyve	6 óra
	Próféták	4
	Vallás tanítás és	
	Imák fordítása	3
	Zsidó történet	1

hetenkinti 14 óra

A szűken kimért időben a legbuzgóbb tanár, legjobb akarata mellett sem mutathat fel dús eredményt, és végre oda kell jutnunk, hova a vallás halálos ellenei szüntelenül szorítanak, szomorú valósággá kell válni a Thalmud ama végzeteljes mondatának „שתתבח מִיִּשְׂרָאֵל עֵתִירָה תּוֹרָה“. A sz. irás eredeti szövegének és az imák ismerete nélkül a gyermek előtt egész hitünk rejtély, a vallás forrása talány és a tiszta Istentan zárva marad. Soha nem fog az ifju a világ küzdterén szeretettel gondolni vallására, ha ezt csak amugy hallásból ismeri.

*) Előkészítő sz. irásban, talán „Schütz fibel“-jében követt rend szerint; de azért semmiképp sem akarunk valami X. תּוֹרָה מִיִּשְׂרָאֵל mellett felszólalni.

És ezért, ha komoly kötelességünk gyermekeink Is-
tenhez való bizalmának megalapítása, ha határozott aka-
ratunk, hogy ifjaink majdan férfi korukban a viszonyok
tömkelegében és a mindennapiság hullámai közepett sze-
retettel emlékezzenek meg zsidóságukról, végre arról is
kell gondoskodnunk, hogy a könyvek könyvét eredeti-
ben alaposan értsék és imáink szellemét átérezzék.

A vallás tanítás szorosán az irás szavaihoz csatla-
kozzék. A bibliai történet általán szokásos tankönyve in-
kább csak utánolvasásra és önszorgalmi ismétlésre szol-
gáljon, mert az irás egyszerű, kedélyes és magasztos sza-
vai elevenebben, határozottabban vésik az ifju elmébe az
eseményeket, mint bármi bibliai kivonat. A főtanodák II.
III. és IV osztályában Mózes 5 könyve, egyes a gyer-
meteg kedélylyel meg nem egyeztethető helyek elhagyá-
sával, (Lotli és két leányáról, József és Potifár nejről
szóló elbeszélések) adassék elő.

Mózes 3. könyvében az áldozásra vonatkozó helyek
ne tekintessenek lényeges tananyagul fő- és mintatano-
dáink számára. de ott, hol azoknak mellőzése vallásbeli
hézagot okozna, azok megismertetése ajánlandó. A tanu-
lónak a III. és IV osztályban már oly héber nyelvbeli
jártassággal kell birnia, hogy az első próféták (Sámuel,
Josua) könyveit tanára vezérlete mellett nagyánt előké-
szület nélkül fordíthassa.

E mellett a későbbi próféták könyveiből és a Zsoltá-
rokból illő kivonatok tétessenek, és itt a héber nyelvtan
ismerete lép az előtérbe, melynek eleme már az I. osz-
tályban, a bibliához való előkészülettel volnának össze-
kötendők.

Az imák fordítása, az istenitisztelet tekintetéből is,
az izr. népiskolákban a vallástani órákban végzendő, és
a népiskolák, különösen a leánytanodák főosztályainak,
mely intézetről külön cikkben szolandunk, főfeladata e
tantárgyat buzgón ápolni. A sz. irás, az imák fordítása és
a héber grammatika tanmódját illetőleg nem szándékunk
e tudósítás határait túllépni, de el nem mulaszthatjuk
fölemlíteni, hogy a héber szakokra való otthoni előké-
születről az iskolák nagy részében még mindig nem gon-
doskodtunk eléggé és e tekintetben betűzőket (Vocabu-
lariákat) ajánlanánk. Miután pedig a hazai izr. tanodák
magyarosítása mellett új művek lesznek teremendők, a
a magyar szerzőket e szakba vágó munkáik készítésénél
következő könyvecskékre bátorokodunk figyelmeztetni.

„Vocabularium zum Siddur“ von Dr. J. Heiman,
Berlin.

„Vocabularium zum Pentateuch“, von Joel Nathan,
Berlin.

„Vocabularium zu den Psalmen“ von Joel Nathan
Berlin.

„Der Uibersetzungslehrer“ von Hecht, Kreuznach,
Voigtländer.

„Die hebr. Sprachlehre“ von Stern, Deutsch, Le-
ser, stb. stb.

Fájdalom, az iskolákban még mindig kevés gond
fordítatik a zsidók, a népek közötti történetének tanítá-
sára. De a történelem oly sok ága között nem is jár egy
sem annyi nehézséggel mint épen a zsidó törzs és vallás,
mint épen a zsidó nép története. Ennek ismerete által

fogja az ifjuság becsülni tanulni a „Zsidó“ nevet; ez nton
szilárdabbá, bensőbbé válik benne a hit, élénkebbé, foko-
zottabbá a bűn megutálása. A zsidó történelemből ta-
nulja megismerni a gyermek, miként szülemlett a vallás
hatalmából tett, erő, kitartás és örökkévalóság, és az
ezer évnél tovább tartó üldöztetésből, de különösen őse-
ink, elődeink sorsából tanulja belátni és felfogni a zsidó
nép egyenjogusításérti jelen küzdelmeit.

A napjainkig e téren közzétett művek közül. tan-
odai használatra csak néhány jelent meg; ajánl-
hatók:

„Izraels Geschichte“ von Emanuel Hecht, Leipzig.
„Leitfaden zur jüdischen Geschichte“ von Elkan.

Kivánatos volna, ha a legközelebb magyar nyelven
megjelenendő bibliai történet, a zsidók történetét és Pa-
lástina földrajzát is tartalmazná.

Mielőtt a népiskola egyéb szakaira áttérnénk, ne-
hány megjegyzést kell tennünk, melyek a zsidó népiskola
jellemével benső összefüggésben állanak és ez okból leg-
illőbben itt alkalmazhatók.

A legtöbb zsidó községi-tanodában a szünidők tisri
holnapra esnek, következőleg a szent ünnepek idejébe.
Mig naponta a zsinagógába özőnlük a nép, addig sokhe-
lyütt az iskola gyermekek a templom közelében gomb-
pityke- vagy lapda játékszereikkel mulatják magukat
mindenki boszankodására. Hogyan lehetne e bajon segí-
teni, annak kifejtését ügyesebb kezekre bizzuk, de néze-
tünk szerint a népiskolák fölvirágzásának tekintetéből
céltudatosabb eljárás volna, ha a zsidó iskolai szünidők,
a keresztyén tanodákéival összeesnének, már a gymnasium-
mok és a reáltanodák látogathatása okából is. Ennélfog-
va az iskolai év juliushó végével vagy augustus hó kez-
detén volna bezárandó és a szünidők october hó 1-éig
tartának: másrészt kötelességében állana a tanítónak,
jelesen a vallás és héber nyelvtanárnak a tanuló ifjusá-
got ראש השנה és יום הכפור között, tehát az ימי תשובה
alatt, a vallástanban oktatni, a templomba ve-
zetni. stb. stb.

Azon elv által vezérelve, hogy a népiskola föladata
nem gépszerű szervezet képviselésében, hanem a lelki
erők fejlesztésében rejlik, mindenekelőtt kötelességünk
oda működni, hogy tanodáink a vallás követeléseinek, a
korszellem haladásának és a művelt világ gondolkodó
tudatának megfeleljenek. Népi-koláink vallásos szelleme
tehát ne szorítkozzék pusztán a hittani órákra, hanem
maga a tanoda szelleme lengje körül valamennyi ágát az
oktatásnak, és ezért, üzzük tova iskoláinkból a zsidó el-
lenes olvasókönyveket. Mert valóban meg nem bocsát-
ható nembánomság, hogy már vagy egy évtized óta
magyar zsidó tanodáinkban oly olvasókönyvek használ-
tatnak, melyek sz. Péter és Pál, sz. Szeverin, sz. Bonifác
stb. ilyféle olvasmányoktól hemzsegnek. A zsidó főtano-
dák oly nagy száma mellett, egy az izr. iskolák III. és
IV. osztálya számára irt olvasókönyv kiadása könnyen
eszközölhető, és legközelebbi tudósításunkban, az olvasó-
könyvek szerkesztéséről egyáltalában, de különösen a zsi-
dó iskolák használatára összeállítandókról bővebben fej-
tjük ki nézeteinket. X.

TÁRCA.

Hebraica.

1.

(Niszán hava. — A szabadság ünnepe. — A természet és a zsidó ember. — A legnemesebb érzélem. — A széder. — Ábránd és való).

„E hó a hónapok legfőbbike, legelső hónapja legyen az évnek!”

Igy hangzik azon törvény, melyet Móses, a nagy látnok, népének Niszán haváról adott.

„A hónapok legelseje legyen az, hogy örökké megemlékezzetek azon időről, melyben apáitok a szolgaság havából kimenekültek. Tartsátok emlékezetekben, és ünnepeljétek a szabadság ünnepét, minden évben, e hó 15-ik, mint a felszabadulás évfordulati napjától kezdve, hét napon át.” —

Év ezredek tüntek le azóta. Sírba szálltak népek s nemzetek, városok, országok, birodalmak mélyen elsüllyedtek az enyészet végtelen tengerébe. A zsidó népnek is csak gyenge, kis töredéke maradt még fenn, országa a többieknek sorsában osztozott, alkotmánya összeomlott, törvényeik rég hatályon kívüliek; ámde azért ősi intézményeihez még mindig hiven ragaszkodik, és folyton tartja, foyton ünnepli a peszáchot, a szabadság magasztos ünnepét! — — —

És oly bájos, oly gyönyörű minden, ez ünnep közeledtekor. A rideg, komor tél zord fagyai s éktelen fergetegeivel odábbállott. Ifju, szép tavasz váltá fel őt, s nyájas mosolyával új életre inti a megdermedt természetet. Megmenekülve a rája sulyosodó nehéz nyög alól, ujjongva ébred ez, s ékes diszruhába öltözködve, szintén ünnepelni látszik a felszabadulás édes óráját.

A természet tehát a zsidókkal együtt üli a szabadság ünnepét. — Ez különös! Vaj, honnan származhatik e rokon szenv? Lehetséges-e, hogy a zsidó önnön rajta kívül még más egyebütt is oly igaz, benső rokonérzetre találjon? — Hisz oly árva, oly elhagyott ez a szegény zsidó nép! — Széles e föld kekségén nincsen neki sehol sem jóakarója, nincsen barátja! Vagy ha van — oh ezt nem a szív, nem a veleérzés, de az érdek, a szükség, a kényszerűség tette azzá. Így magára hagyatva, minden támasz és védelem nélkül kitéve a legádázabb viharok iszonyú dühének, a legsúlyosb sorscsapásoknak, valóban megfoghatatlan, mikép történhetett az, hogy már régesrég le nem sodortatt a lét teréről?! — De nem! Nem lehetett az, mert bár elhagyott és nyomorult, bár gázolták és tiporták, éktelentül, kegyetlentül, bár szüntelen zokogott lelkes keservesen a fájdalmaik iszonyu terhe alatt — még sem vesztetett el, mert maradt neki még egy jó barátja, régi, meghitt, hatalmas barát, ki minden körülmény, minden viszony közt egyaránt hűnek tanusította magát iránta, ki derűben ugy mint borúban folyton híve maradt neki, s ez — — a természet! — Soha sem mutatkozott ez mostohának a zsidó irányában, s még most sem az. Ha kiátkoztatott a népek kebléből: ha széles e világon sehol sem lelhetett csak talpalatnyi teret is csendes megpihenés s megnyugvásra; ha kimerülve a fájdalmaik iszonyu sokaságától, csak nem a kétségbeesés halál-fagyos karjaiba dőlt; a természet fogadta őt nyájas, szende ölébe, enyhítő vigaszt hintett szive fájó sebébe, meggyógyítá, s ismét feleleveníté, ismét felsegité őt. És midőn gyalázatára az emberiségnek, az embert nyomják el benne, midőn az örök igazság egyformán nyújtotta jogokat ő tőle megvonják, megtagadják — a ter-

mészet kárpótolja őt emc vesztéséért s legszebb, s legheceszebb adományával halmozza őt fel.

A természet jó barátja a zsidónak!

De nem is csoda ez; régi bajtársak már ök, jó ideje ismerik már egymást. Közel 4000 esztendő elég volt arra, hogy a barátság kötelékeit szorosabban fűzze közöttök. Megszokták egymást nagyon. — Átvonultak mindketten az emberiség összes történetén. Együttesen élték keresztül az ősidők fényhomályos napjait; együtt látták fejük felett elviharzani a középkor vészterhes fellegeit, s karöltve költözködtek át a vihartépte s rongálta társadalmi élet romjain az új idők ékesb, verőfényesb sphaerájába, s rajtok kívül nem léteznek már senki más, ki e nagyszertű sétautat az egész világtörténeten át velök együtt megtette volna. — Azért értik egymást olyan nagyon, azért simul a zsidó oly kiváló előszeretettel a természethez, s azért örül a természet a zsidóval, s öltözködik új, ékes diszruhába. midőn ennek örömnapja közeleg.

A szabadság ünnepét ülik most a zsidók. — Csodálatos! — Oly nép, mely hitvány pariaként csak tengve éli napjait, mely túrt lételt visel, mely az emberi szabadság közös jogteréről önkényileg leszorítottva, teljes életét az ezt visszavivandó harcban emészti fel, s dacára ezredéves küzdelmeinek, a fegyvert még sem rakhatja le, habár csak perere is — e népnek van szabadság ünnepe, melyet minden évben, s mindig a legnagyobb lelkesedéssel, a legbensőbb áhítat s örömméret mellett ünnepel. — Szegény, jámbor népem te! Régen volt az már, hogy őseidre a szabadság hajnala virradott. Sok idő telt már el azóta, s évezredek ónsulya mélyen temették el az időt a mult legesetebb éjjelébe. — — Elhamvadt azóta Zión erős vára, hazád éke, büszkesége; romba dőlt Salamon fényben uszó temploma, idegenek léptek birtokodba, s te hazátlan, bolygóvá, ismét szolgává lettél. Oly régi már ez is, hogy föl sem foghatod már, midőn azt mondják neked, hogy volt idő, midőn híred, nagyságod a félvilágot betöltte, hogy hatalmas voltál a nemzetek között, fejedelmidet a dicőség lángugára koronázta, dalnokaid örökké élő, örökké gyújtó és hevítő énekekben zengék el hőstetteidet, s látnokaid isteni szikrától hevítve harsogák el kebelrendítő szózatukat. Nem érted te ezt már! Neked osztály részed a türés és szenvedés; fényről, nagyságról, nemzeti büszkeségről — oh, ezekről legmerészebb álmaidban sem mernél csak képzelődni is!

És mégis van, mégis ünnepsz szabadság ünnepet! — Am magyarázzátok ezt meg, ti éles elméjű kritiko-philosophok, kik minden áron azt akarjátok kiböngészni, hogy a zsidó a megtestesített materialismus, kinek lelkében magasztosb eszméknek még csirája sem fakad, kinek kedélye nemesb érzelmek ellenében merőben eltompult — magyarázzátok hát meg, honnan van az, hogy e szerintetek nyomorék, elfajult nép lelkében, dacára az évek oly hosszú sorának s oly fájdalmas kizoztatási s gyötörtetéseinek, még folyton s lángolóan ég az érzelmek legmagasztosbika s legnemesbika; a szabadság érzete?! Honnan van, hogy ez érzélem — most csak erről az egyről szólunk — mentül inkább akarnák benne elfojtani, annál hevesebben s annál nagyobb erővel ismét kigyul? S ha van némi pszichologiai ismeretek, ha értitek a lelki erők saját szerű működését s fejlődését, mondjátok hát meg, minő jellemnek kell annak lennie, melynél ilyen jelenségek mutatkoznak. Nézzétek ama ronggyal takart, nyomor üldözte, röghöz tapadt handlét! Éjeket, napokat munkálkodik s fáradozik a legsilányabb nyeresemény után; a legsanya-

ruh életmódot viszi, megtagadja magától a legszükségesebb kenyérfalatot is. De ha jő a szabadság ünnepe, előszedi a verejtéke gyöngyével öntözött filléreket, s szívesen s örömmel áldozza fel, csak hogy ez ünnepet jelentőségéhez méltóan, s az előírt mód s forma szerint ülhesse meg. — És ünnepli minden évben és ünnepli azért, mert elődei hajdanában, még az őskor éjjelében, a szolgaság alól felszabadultak.

Este van. Kisded, nyájasan integető s ünnepélyesen feldíszített szobáscsúszkában festői kép tárul szemünk elé. Rejtélyes étkek, vörös borral telt serlegekkel dúsan megrakott asztal körül ül a háznépe, ünnepi ruhában s komoly, csendes áhitattal. Legfőltűl a családfő, hófehér párnákkal rakott nyugágyon, s ősrégi szokás szerint, halotti ruhában; annak szolgáljon ez emléktűl, hogy épen ezen, melki örömeinek szentelt éj volt az, mely oly igen gyakran szolgáltatott alkalmat az ádáz kajánság kezébe, hogy nemtelen boszuvágyát egy szegény, félreismert nép ártatlan vérében csilapítsa le. Nyngodt kebelével, s a benső öröm s megelégedés kéjérzetét visszatűkröző arccal ül családja körében, s bevett régi szokás szerint adja a szédert.

Micsoda az a szédert?

A keleti költészeti élet egyik prototypusa; a mély vallásos érzület egyik legkitűnőbb példaképe. Mily figyelemmel s áhitattal hallgatják azokat az ábrándos, csodaszerű regéket s dalokat, miket oly husvidám, oly édeskeserű, oly nedélyes s még is oly fájdalmas hangon a hágádából felolvas! . . . Minő elragadó azon jelenet, midőn körben fölállva, s kiki a kovásztalan kenyeret megérintve, mély megilletődéssel ily szavakat ejt: „Ime, ez azon eledel, melyet őseink Mizraim országában élvezének; a ki éhezik, az jöjjon s egyék; a ki búsul, az jöjjon, s örűljön velűnk! Ez évben még a szolgaság honában ülűnk ez ünnepet, de jövű évre szabad hazában; ez évben még mint elnyomottak, de a jövű évre mint a szabadság fiai!“

S tovább mesél, tovább regél, az ősöknek súlyos kinszenvedéseiről, az ellenség nagy gögjéről, az isteni gondviselés igazsága s kegyességéről, a jóknak megjutalmaztatása, s a gonoszok büntetéséről.

Oly édes-epedve őmlenek dicsőnépei, oly benső kegyelettel zengi el hálaimeit, hogy ezeknek ballatára azt gondolná az ember, hogy mind e csodák, mind e jótétemények, amiket az imént felsorolt, hogy ezek mind ő rajta történtek volna!

Örűlj, vigadj szegény, a szabadság emlékének szentelt eme rövidke idő alatt! Felejtsd el a rideg jelent, a sivár valóságot, s képzeld magad vissza napjaid verűfényesb korszakába. Hisz ugy sem tart soká; egy hét mulván bekűszűn hozzád a „chomezige borchu“ s ábrándos illúsióidat ismét elűzi.

a. l.

Bécs, április hóban.

(Hitszűnoklatok, dr. Jellinek Ad. bécsi hitszűnoktól, I. fűzet 1—10. Bécs, kiadja Gerold Károly fia).

Miután az első három szűnoklatban bevezettűnk Izrael belső szűntélyébe, negyedik és ötűdik szűnoklatában odavisz bennűnket dr. Jellinek a harcba, melyet Izrael a föld népei ellen küzdűtt. — A negyedik szűnoklat, „Bileam“ megmutatja, miként az ókor többi népei mindig féltek Izraeltűl, mert a szabadság, igazság és jog mellett küzdűtt, és hogy már az Egyptomból való kivonulás, mely szabadságát megadta, hatalmas és rettegett nemzetté tette őt.

Az ötűdik beszűd, „Amalek“ azon szűllemét tűnteti fel,

mely egyedűl képes hitfeleit a rágalom és tűldözés ellen megvűdeni. Leálcazza a zsidűk elleneit, és egész undokságában mutatja be a világnak a modern Amaleket, mely nem csak a zsidűkat, hanem az egész zsidűságot és annak szűllemét kívánja elitűltetni. E beszűd végén idűzi Bossuet, egyik francia herceg nevelűjét, ki neveltűjével Achasveros könyvűt olvasá, hogy megmutassa neki, miként a korona rosz tanácsosai kegyetlenkedéseket, a birodalmak vesztűt idűzik elű.

De dr. Jellinek nem kimeli a műzesvallásűak gyengűit sem. Nem kevesebb erűlyvel korholja hatűdik beszűdében a belső meghasonlások, a műrtűktelen viszűlkodások, melyek a közűségekben mindannyiszor tűmadnak, valahányszor korszerű intűzkedések létesítűséről, a nyilvános istentisztelet emelűséről, a zsidűság tekintűlyének őregbitűséről van szű. E beszűd a valűdi haladásra szűlűtja a zsidűságot!

A hetűdik beszűd „Izrael énekeirűl“ szűl, és különűsen eredetűsége által kitűnű. Kiemeli, miszerint Izrael énekeinek törtűnete egyszersmind e nép őromeinek és szenvedűseinek, szabadságának és rabságának is törtűnete.

A nyolcadik beszűdet, őhajtanám, hogy minden mivelt ember elolvassa. Cime: „Szeressűtek az idegeneket!“ és azt bizonyítja, hogy a zsidű törvűny különűs nyomatűköt helyezett ezen parancsra, mig a többi nemzetek az idegenek iránti elűitűletesegtűl soha sem szabadulhattak; bizonyítja továbbá azt, hogy a zsidű törvűnyhozás már az ókorban emelkedett nűzettel birt a népűlet sokfélűségéről, és ment volt minden korlátoltságtűl és szűkkeblűsűgtűl.

A kilencedik szűnoklat igen szűp tanulmány. A szűnok kifejti, hogy a zsidűság szűtszűratásának, és tűldűztetésének dacára sehol és semmit nem vesztett életerejében, és hogy a zsidű nép törűs, nem levén tűrviszűnyokhoz kapcsolva, mindenűtt virágzik, vallását mindenűtt fentartja. A zsidű vallásnak egyik legnevezetűsebb elűnye az, hogy hiveinek teljes szűtszűratása mellett is, általános legfűbb vallásűatűság nélkül magát mindenűtt fentartani képes.

A fűzet utolsó, tizedik beszűde, heti-űnnepi szűnoklat, melynek alapeszműje az, hogy a zsidű vallás igazságai Sinai hegyűtűl fogva a késűbbi századon át, mind tovább terjedtek a népek között, s azok közjavává vált elannyira, hogy nem létezik oly vallás, mely ezen alapelvek és igazságok nélkül fenállhatna. A zsidű nemzetnek lettek kinyilatkoztatva, és ennek rendeltűtese azokat az egész világra elterjeszteni. A zsidűságnak, — mond a szűnok, — mely most oly idűknek megy elejűbe, minűket őseink nem is ismertek, oly férfűakra van szűksűge, kik nyilt szűvel, éles elművel birnak, és rendűthetlen bizalommal vannak az igazságnak végűdiadala iránt; férfűakra szűvel és lélekkel, helyes felfűgással és okos észszel, férfűakra, kik bölcsenek tanácsban és tettben, férfűakra a szűszűkben és a közűségek zűldasztalainál.

E kitűnű hitszűnoklatokat nem csak a zsidű, hanem a keresztűny közűnsűgnek is műltán ajánlhatjuk, oly olvasmány az, mely mindnyájűnk szűvűre és kedűlyűre csak nemesítűleg hathat.

Legkűzelebb folytatása jelenik meg e műnek, melynek kűlűsűl diszes kiállításáról is csak dicsűrűleg nyilatkozhatűnk.

Dr. B— B—.

P E S T.

Hitkűzsűgűnk elűljárűsága kűvetkezőt kűldűtt be a szerkesztűsűghez:

A nagy részűvűt, mely f. h. 13-án a városi szűnházban, az izraelita kűrház javára rendezett Akademia alkalmával,

a közönség részéről mutatkozott, megcáfolhatlanul tanusítja polgártársainknak emberszeretetét és nagylelkűségét.

Midőn a pesti izraelita hitközség előjárósága, a nemes emberbarátoknak, a szenvedők nevében, szívének mélyéből köszönetét fejezi ki az ezek iránt oly fényesen tanusított nagylelkűségéért, kötelességének is ismeri ezuttal az Akademia rendezésének folytán történt bevételek és kiadásokról számot adni.

Bevétel. Páholyok, zártszékek és belépti díjért 1276 frt 50 kr. Önkénytes adakozások a következők részéről Burgmann Károly 5 frt, Bobele V. és fia 1 frt, Baumgarten Ferdinánd 50 kr, Egressi Gábor 5 frt, Engl és Mandello 15 frt, Fürst Károly 1 frt, Fröhlich Samu 1 frt, Flesch Mór 1 frt 50 kr, Gróf Fesztetics Ágost 2 frt, Grabovszky G. 1 frt, Hofmann József, 10 frt, Holitscher Manó 12 frt, Kunevalder testvérek 1 frt, Jalics F. A. 3 frt, Leopold Ignác 2 frt, Manschön M. F. 5 frt, Murathy C. 2 frt, Rosenfeld Károly 3 frt, Schopper 2 frt, Séger Frigyes 2 frt, Stern B. Glaser és Volfinger 3 frt, Wieser Ferenc 1 frt, Wodianer Albert 50 kr, Zadix H. 1 frt 50 kr., 2 névtelen 30 kr. Összesen: 81 frt 30 kr. — Az összes bevétel: 1357 frt 80 kr.

Kiadások: Winter színigazgató urnak 220 frt, a színház pénztárnokának tiszteletbeli díj 15 frt, kapus és őrmester 4 frt, zongora szállítás 5 frt, kocsis és szolgáltatás stb. 64 frt 60 kr.; összesen 88 frt 60 kr.; az összes kiadás pedig 308 frt 60 kr. Ekkép marad tiszta jövedelem 1049 frt 20 kr., mely összeg már is a község központi pénztárába a kórház számára letétt.

Ezuttal elmulaszthatlan kedves kötelességének ismeri a pesti izraelita hitközség, a nemzeti színház igen tisztelt tagjainak, mint Hofbauer és Markovics kisasszonyoknak, Egressi Gábor és Ellinger József uraknak, továbbá Wöhler tanár és Deutsch W. uraknak, nem kevésbé a városi színház igen tisztelt tagjainak, még pedig: Árenstein. Braun, Delia, Franken és Wierer kisasszonyoknak, valamint Barbieri karmester, Barnay, Baer, Porkovszky, Poll, Schmidt Károly és Kálmán, Simon, Szika, Schönau és Szwoboda uraknak, az ép úgy készteljes mint sikerdús közreműködésért, úgy szinte a tisztelt pesti légszesztársaság t. igazgatóságának a színház ingyenes kivilágításáért leghőbb köszönetét kifejezni. —

A hitközség jövedelméről, jobban mondva az egyes adakozásaikról lévén szó, megemlítem ezuttal, hogy az új templomban, a peszach ünnepek alatt történt adakozások. 1050 frt és 10 aranyra rugnak. Ha tehát tekintetbe vesszük, hogy a régi templomban — habár nem oly nagy mennyiségben — szinte történnek adakozások; és hogy a szombatokon kívül évenként még sok ünnepnapunk van; átlátjuk, hogy ezen már régi idők óta fenálló szokást, mint azt egyik másik kíváná, megszüntetni lehetetlen.

F. hó 18-án Weiszmann ur szavazat többséggel a „Chevra Kadischa“ jegyzőjévé választott meg. A választás csak az első három hónapra érvényes, mely idő alatt a nevezett egylet, a választott képességéről akar meggyőződést szerezni. Mindenesetre örülünk, hogy a Chevra Kadischa jóvá tette a pályázatban elkövetett hibát, és oly jegyzőt választott, ki mint értesültünk a magyar nyelv birtokában van.

Az Izraelita Magyar Egylet iskolai bizottsága a javaslatokat már előkészítette, hogy azokat a tan-

ügyi értekezlet elé terjessze. Azon kedves reményben lévén, hogy az értekezletben számos tanító és szakértő fog részt venni, az egylet célszerűnek látta az itteni hitközség t. elnökét megkérni, hogy a község gyűlésterméről, mely sokkal nagyobb az egyleténél f. hó 27- és 28-ára átengedni méltóztatnék.

Az elnök az egylet kérelmét a választmány elé terjesztette, és a választmány annak átengedésére késznek nyilatkozott. Kell tehát hogy figyelmeztessen a t. vendégeket, miszerint a községterme az új imaházépületben van. —

Tencer.

LEVELEZÉS.

Sz. Fehérvár april 23-án 1862.

T. szerkesztő ur!

Szükségesnek tartom, hogy azoknak ha olyanak volnának — kik még mindig azon véleményben vannak, hogy az itteni orthodox párt a legnagyobb mértékbeni megvetést meg nem érdemli, következőt elmondjak.

A helybeli izraelita katonák, peszachkor a hitközség költségén nyertek étellemezést. Minthogy ezen ünnep 8 napig tart, és a katonákon kívül igen számos szegény tartozkodott az ünnepeken át a városban, az igazgatóság kénytelen volt az orthodox párthoz, mely ugyan a hitközségtől elszakadt, egyes szegényeket küldeni. Jelen kell az embernek lennie hogy elhiggye, miszerint azok is kik különben jótékonyaságukról ismeretesek, mikép utasították el a szegény éhezőket. —

Annyira harapódzott a gyűlölet városunkban, hogy a különben jóra és nemesre fogékony is, képes a legocsmányabb eszközökhöz nyulni, — az esdő éhezőt magától elutasítani, — hogy a község tekintélyét lealázza. Különben van még e kívül is elég, még sokkal rosszabb is ennél, de kell, hogy hallgassak, mert még nem való a nyilvánosságra; legközelebb azonban hiven fogom regisztrálni a hitközség ellen tett lépések eredményét.

Említésreméltó még, hogy a tanügyi értekezletre, melytől igen sok üdvöst reménylünk, a község egyik tanítója, és mint hallom, egyik tagja is el fog menni.

Vegye végre t. sz. ur e lapok szerkesztőségéhez, legközelebbi szerencse kívánatomat.

K.

Vegyes hírek.

— Az Izraelita-Magyar-Egyletben a tanügyi értekezletkre való előkészületek végett e héten nem lesz felolvasás.

— Jelen lévén a Dr. Fischer J. L. ur fitanodájában e napokban tartott félévi vizsgán, örömmel említjük fel azon jelentékeny haladást, melyet a tanoncoknál különösen a világtörténet, földrajz, német nyelv, és a kereskedői szakmákból tapasztaltunk. — Ez intézetre annyival inkább figyelmeztetjük a szüléket, mert nem kételkedünk, hogy Dr. Fischer urnak sikerülend szert tenni oly tanítóra, ki ép annyi eredménnyel adandja elő a magyar nyelvet, magyar történetet, mint ő maga a felsorolt szakmákat!

— A nni. m. kir. udvari cancellária helyben hagyta a pesti kereskedői testület által teljesített választásokat a váltótörvényszékhez. Elválasztott hitfeleink ennélfogva elfoglalták bírói székeiket.

— Az első magyar izraelita beteg segélyző és temetkezési egylet alapszabályai megnyerték a felsőbb jóváhagyást. Belépni akarók valláskülönség nélkül felvétetnek minden vasárnap délután 2—4 óráig az egyleti irodában, 2 szerezsen utca 18. sz. alatt.

* Az „Allg. Ill. Judztg. a tanügyi értekezletéről szólván panaszképen említi fel, hogy az Izraelita-Magyar Egylet igazgatói neki ez egylet működéséről közléseket „ö n k é n y t“ nem tesznek. Azt hiszi, hogy ezen magyar lap, is egy bécsi német lap (Neuzeit)

előnyösebb helyzetben van. Meg kell tehát jegyeznünk, hogy az egyesület „igazgatói“ egy szerkesztőségnek sem hordják házába a híreket, de nem is titkolóznak, s így a mit egyik megtud, hasonlótánjárás mellett a másik is megtudhatja. Így megtudhatta volna az „Allg. Ill. Judztg.“ azt is, hogy a „Neuzeit“ a tanügyi értekezlet programját hibásan adta vissza, ha a tudakozásnál kényelmesebb nem lett volna a hibás eredetinek egyszerű utánnyomása.

Az Izraelita-Magyar-Egyesületnek hivatalos közlönye nincs, s így az „Allg. Ill. Judenztg.“ panasza nem is alapos.

Ujabbban Dr. Brody ur (Nagyváradról) nyerte meg legmagasabb kegyelem útján az ügyvédi jogosultságot.

(r.) Szegeden, a gazdasági téren működő lelkes ifjúság részéről „izr. ifj. segélyze egyesület“ van alakulóban, érdemes, szűkölködő egyetemi hallgatók gyámolítására.

A corfui hitközség az utóbbi földrengés által megkárosult keresztyények javára gyűjtést rendezett és a szerencsétleneket tetemes összeggel segélyezé. A földrengés legnagyobb kárt a görögök által lakott részben okozott s ez okból a pénz a francia-görög consul rendelkezése alá bocsátatott.

(Chr. Isr.)

— Halevy, az elhunyt jeles zeneszerző, özvegye férje halála után bárom levelet kapott. Az elsőben Rodriguez váltóügynök tudatja vele, hogy 80,000 frank van letéve nála két leánya számára. A másodikat Rotschild írja neki, s közli vele, hogy 10,000 frank évi jövedelme van nála. A harmadikban Pereire írja neki, hogy férjének háza volt a Boulevard-Malesherbes-en, mely 20,000 frankot jövedelmez.

Callisban, Pommerániában a városi képviselő testület Fábrián urat, egy izraelitát, választotta elnökévé, és ugyanőt küldötte a városi ügyekben követül a porosz királyhoz. Ő Felsőkegyelmesen fogadta a mózesvallású küldöttet.

Az orosz-porosz határszélen ismét egy. Mortaraféle eset fordult elő. Egy szegény zsidónak 11 éves fitestvére egyszerre elveszett. Minden tudakozás, minden keresés sikertelen maradt, és így a szerencsétlen bátyának meg kellett nyugodnia azon hitben, hogy öcséje ismeretlen módok halálát lelta. Most kisült a dolog, azon ember, kinek házában a szegény zsidó lakott, elrabolta a gyermeket, ki azt egyetértésben a swingi plébánossal meg akarta keresztelni. A gyermek szabódott, és fenyegetések és kin-

zások dacára nem akart megkeresztelkedni. Ezért Poroszhonba vitték, innen vissza Oroszhonba, s itt több papi sőt bírói kézen ment keresztül. A megrabolt család végre kitudta a gyermek holletét, és a koronói kormányzóhoz fordult igazságért. A gyermek még nincsen megkeresztelve, de családjának sem adatott még vissza, hanem a pargemanteni papnál van szigorú felügyelet alatt.

(Ver. isr.)

(t.) Engler tanító halála folytán. Kohányi Sámuel ur a községi óvoda vezetőjévé neveztetett ki, mely kinevezés az óvodára nézve mindenesetre szép acquisitio. —

(t.) A községi tanodákban folyó hó 24-ikén megkezdettek az előadások, de mint halljuk 27-kén és 28-kán az iskolák a tanügyi értekezlet következtében zárva lesznek. Kívánatos volna, hogy a magán tanodák igazgatói és főtanítói is résztvevőnek a tanácskozásban.

(t.) A község választmánya, a tanítási bizottságnak három jeles tagját Dr. Beck, Dr. Pollák és Dr. Schwab urakat kérte meg, hogy a tanügyi értekezletet tanácskozásában hivatalosan részt venni sziveskedjenek.

Szerkesztői levelezés.

A. A. urnak Bécsben. Igéretének beváltását mielőbb várjuk. Számítunk rá.

X. urnak felső Magyarország. Levelét vettük. Kár volt visszajedni.

F. H. urnak Dév. Az irat későn érkezett. Jövőre bővebben.

R. urnak Keszthelyen. Sajnáljuk, a cikket adnunk lehetetlen.

L. tr. urnak Székesfehérvárott. Örvendünk a jó hírek.

f. urnak Pesten. Nem értettük s így nem is közölhetjük.

F. urnak Pesten. Nem lehet de nem is szabad ily kellemetlen polemiába bocsátkoznunk.

K. L. urnak Marczaliban. Köszönjük a küldött tárgyat. Sziveskedjék azon lenni, hogy minél többször lehessen szerencsénk.

H I R D E T É S E K .

Izraelita szülőknék

Felsőbb helyről engedélyezett kereskedelmi iskolában a nyári folyam f. hó 24-én kezdődik, a beírások f. hó 17-én. A kereskedelmi és reáliskolai tantárgyak oktattnak. Több tantárgy, különösen pedig irály, kereskedelmi írásbeli feladatok, és a magyarok története magyar nyelvben adatnak elő.

A tanmódszer, mely szerint a tantárgyak nálam előadatnak, csak is szellemképző.

A nyilvános iskolákban slendriánnak intézetemben nincsen helye

Dr Fischer J. L.

Felsőbb helyről engedélyezett real- és kereskedelmi iskolának igazgatója. Az erdélyi természettudományi társulat rendes tagja, több geográfiai egyesületeknek tagja.

(2—2)

Nevelő kerestetik.

Négy gyermekhez, kik között 3 kezdő és egy már előhaladott, nevelő kerestetik, ki a héber, magyar és német nyelvben jártas legyen.

Az illető 250 frtot és egész ellátást nyer.

Ezen állomást elnyerni óhajtok felkéretnek Grosz Gyulához Kis Mariában leveleiket minél előbb bérmentesen átküldeni, minthogy kívánatos volna, hogy az illető már május elein kezdené működését.

Eliézer és Naftali

(héber költemény)

írta Florián, franciából fordította Bleuer Ignác. Kapható Lauffer és Stolp könykereskedésében. Ara 50 kr. u. p.